

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Світайло Н.Д.

(підпис) (прізвище та ініціали)

«__» _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

здобувача ступеня бакалавра соціальної роботи

Кальянової Ксенії Миколаївни

за темою “Створення мультфільму як соціальна профілактика торгівлі людьми”

(галузь знань 23 «Соціальна робота», спеціальність 231 «Соціальна робота»)

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук,

доцент, доцент кафедри психології,

політології та соціокультурних технологій СумДУ

_____ Купенко О.В.

(науковий ступінь, посада, вчене звання)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

«__» _____ 20__ р.

Підсумкова оцінка:

Національна шкала _____

Кількість балів ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії _____

(підпис) прізвище та ініціали)

Суми 2021

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи здобувача ступеня бакалавра соціальної роботи Кальянової Ксенії Миколаївни на тему:

“Створення мультфільму як метод соціальної профілактики торгівлі людьми”

(52 сторінки, 16 використаних джерел, 4 додатки).

Ключові слова: торгівля людьми; вербування; група ризику торгівлі людьми; протидія торгівлі людьми; базові соціальні послуги; послуга соціальної профілактики; послуга первинної соціальної профілактики; соціальна профілактика торгівлі людьми; дитина-сироти; дитина, позбавлена батьківського піклування; творча діяльність; мультиплікація.

Об’єкт дослідження – соціальна профілактика торгівлі людьми.

Предмет дослідження – створення мультфільму з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

Мета дослідження полягає в апробуванні методу створення мультфільму з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування як методу соціальної профілактики торгівлі людьми.

Установлено, що метод створення мультиплікації спільно з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, є дієвим методом первинної соціальної профілактики негативного явища торгівлі людьми.

Матеріали кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати для соціального педагога закладу КЗСОР Сумський дитячий будинок ім.С.П.Супруна; педагогів з виховної роботи загальноосвітніх шкіл м. Суми; студентів випускової спеціальності Соціальна робота та наступних поколінь здобувачів даної спеціальності; діючих фахівців соціальної сфери; членів громадських організацій у підготовці проектів, спрямованих на профілактику негативних явищ; науковців.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти методу соціальної профілактики торгівлі людьми	7
1.1. Нормативно-правова база в сфері протидії торгівлі людьми	7
1.2. Аналіз результатів досліджень та наявних засобів соціальної профілактики торгівлі людьми	13
1.3. Особливості та потреби дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються в інтернатному закладі	17
1.4. Етичні засади соціальної профілактики торгівлі людьми в соціальній роботі з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування	21
Висновки до Розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. Особливості створення мультфільму як методу соціальної профілактики торгівлі людьми	28
2.1. Інформування цільової аудиторії щодо проблеми торгівлі людьми	28
2.2 Процес створення власного мультфільму	32
2.3. Аналіз результатів проведеної соціальної профілактики з проблем торгівлі людьми	40
Висновки до Розділу 2	43
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	44
РЕКОМЕНДАЦІЇ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	48

ВСТУП

У всьому світі торгівля людьми вважається одним з найтяжчих злочинів проти людини. На сьогоднішній день проблема торгівлі людьми в Україні залишається актуальною, не дивлячись на всі проведені заходи з протидії торгівлі людьми міжнародними та громадськими організаціями, центральними та місцевими державними органами виконавчої та законодавчої влади. Це підтверджується Законом України від 20.09.2011 року № 3739-І “Про протидію торгівлі людьми” і Постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 111 “Про затвердження Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року”.

Актуальність проблеми підтверджується статистичними даними Міністерства соціальної політики. Станом на 2019 рік кількість осіб, яким був офіційно встановлений статус постраждалих від торгівлі людьми становив 874 особи, показник кількості злочинів, пов’язаних з торгівлею людьми – 1542 скоєних злочини і відповідно 1343 особи, які потерпіли від подібних злочинів [1].

Близько 10 % українців хоч раз в житті зіштовхувались із явищем торгівлі людьми і нерідко ставали жертвами даної проблеми [10, с. 11].

Групами ризику потрапляння в ситуацію торгівлі людьми серед дітей є: діти з малозабезпечених сімей; діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування; бездомні діти (діти вулиці); діти з дистантних сімей (діти трудових мігрантів); дискриміновані та стигматизовані діти [10, с. 11].

Фактори ризику потрапляння в ситуацію торгівлі людьми дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування:

- відсутність позитивного прикладу працевлаштування у батьків (часто такі діти взагалі не бачать жодного прикладу працевлаштування, і тому не можуть сприймати дану процедуру правильно);
- домашнє насилля в сім’ях, в яких проживали діти до потрапляння в інтернатний заклад і не вміння виходу з даної ситуації (для дітей, насилля різної форми може бути нормою, і тому, в процесі потрапляння в ситуацію

торгівлі людьми, факт вчинення насилля, дезорієнтує дитину);

- низька мотивація до навчання, фахової підготовки та працевлаштування (по закінченню інтернатного закладу);

- низький рівень кібергігієни (при тому, що у кожній дитини в інтернатному закладі є інструмент для перегляду та передачі інформації – телефон, планшет, ноутбук, смарт-годинник);

- відсутність мінімальних знань та навичок з фінансового планування та фінансової грамотності (діти не розуміють звідки та в якій кількості беруться кошти на забезпечення їх життєдіяльності, і відповідно, не розуміють як їх витратити [10, с. 13].

Об'єкт дослідження – соціальна профілактика торгівлі людьми.

Предмет дослідження – створення мультфільму з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

Мета дослідження полягає в апробуванні методу створення мультфільму з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування як методу соціальної профілактики торгівлі людьми.

Завдання кваліфікаційної роботи:

1. Здійснити аналіз нормативно-правової бази в сфері протидії торгівлі людьми та Державного стандарту надання соціальної послуги профілактики задля чіткої регламентації та регулювання надання соціальної послуги первинної профілактики.
2. Створити план заходів з інформування на основі аналізу результатів дослідження задля визначення рівня обізнаності цільової аудиторії із загрозою торгівлі людьми.
3. Визначити особливості та потреби дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються в інтернатних закладах, задля ефективної організації профілактичної роботи з даною цільовою аудиторією.
4. Визначити етичні принципи соціальної профілактики торгівлі людьми в соціальній роботі з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування задля ефективного розв'язання етичних дилем, які можуть

виникати у ході здійснення профілактики.

5. Здійснити інформування за допомогою інтерактивних методик для попередження цільової аудиторії від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми.

6. Апробувати метод створення власного мультфільму як методу профілактики торгівлі людьми задля попередження потрапляння в ситуацію торгівлі людьми, а також, для переходу від рівня сприйняття та відтворення інформації до найвищого рівня - творчого.

7. Визначити ефективність використання методу створення мультфільму в профілактиці торгівлі людьми з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування через аналіз результатів проведеної профілактичної роботи.

8. Розробити рекомендації задля практичного використання отриманих результатів.

Теоретико-методологічну базу складають праці зарубіжних та вітчизняних дослідників. У світовій науковій літературі проблему торгівлі людьми досліджували Р.Сімпсон, С.Хепбурн, К.Сілке, К.Маккабе, Д.Пікареллі, К.Парент та К.Брюкерт.

Вагомий внесок у дослідження поняття торгівлі людьми зробили такі вітчизняні науковці Г.Мелков, В.Куц, К.Левченко, В.Соболев, О.Калашник, І.Шваб, О.Краєвська, Н.Лукач.

РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти методу соціальної профілактики

1.1. Нормативно-правова база в сфері протидії торгівлі людьми

Правові документи, що регулюють процеси протидії торгівлі людьми поділяються на:

1. Міжнародні нормативно-правові документи, що регулюють реалізацію державної політики з питань протидії торгівлі людьми, що в свою чергу складаються з Конвенції ООН про боротьбу з торгівлею людьми (прийнятої на IV сесії Генеральної Асамблеї ООН 2 грудня 1949 року), яка об'єднує всі попередні міжнародні договори з даного питання, прийняті починаючи з 1904 року. Метою створення та затвердження Конвенції було визначення ефективних методів та форм боротьби з усіма існуючими видами рабства. Саме цей документ вперше проголосив торгівлю людьми жорстоким порушенням прав людини [1, с. 7].

Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 року, є підтвердженням Загальної декларації з прав людини; саме цей документ захищає дітей і їх права, зокрема право на життя, свободу пересування та вираження, проголошуючи те, що жодна дитина не повинна примусово працювати, терпіти насилля та жорстоке поводження з нею, використовуватись для реалізації фінансових цілей [2].

2. Українське законодавство у сфері протидії торгівлі людьми включає в себе Кримінальний кодекс України, стаття 124-1 “Торгівля людьми”, яка передбачала кримінальне покарання за торгівлю людьми у вигляді позбавлення волі строком від 3-х до 5-ти років. Варто зазначити, що даний документ мав юридичне поширення не тільки на торгівлю жінками (як в інших країнах на той час), а на всіх осіб, постраждалих від торгівлі людьми, включаючи дітей також [3].

У 2001-му році був прийнятий новий Кримінальний кодекс України, в якому дану статтю перейменували на “Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини” (ст. 149) і більше того, віднесли такі злочини до

тяжких, з відповідною жорсткішою мірою покарання.

Закон України “Про протидію торгівлі людьми”, прийнятий в 2011 році, визначає всі етапи роботи суб’єктів взаємодії у протидії торгівлі людьми з людьми, які постраждали від торгівлі людьми - від виявлення злочину та ідентифікації постраждалого до її повної реабілітації. Крім того, що в документі описується процедура ідентифікації особи, встановлення її статусу постраждалої від торгівлі людьми, надання їй допомоги, захисту та реабілітація, в ньому також є алгоритм проведення профілактичної роботи даного явища, системи заходів, спрямованих на попередження виникнення та розповсюдження торгівлі людьми.

Основним напрямом державної політики у сфері протидії торгівлі людьми є саме здійснення профілактичної роботи, а точніше – попередження торгівлі людьми шляхом підвищення рівня обізнаності населення. По логічно вибудованій схемі, за даним напрямком слідує вже інші – боротьба із злочинністю (виявлення злочину і притягнення до кримінальної відповідальності всіх винних), надання допомоги та захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми.

Напрямок попередження торгівлі людьми в свою чергу здійснюється ще за 3 напрямками, один з яких реалізуємо у своїй роботі – підвищення рівня обізнаності громадян про причини та наслідки торгівлі людьми, здійснюємо це шляхом проведення інформаційних кампаній та профілактичних заходів [4]. Два наступні напрями - боротьба із злочинністю, пов'язаною з торгівлею людьми, шляхом виявлення злочинів торгівлі людьми, осіб, причетних до скоєння злочину, притягнення їх до відповідальності; надання допомоги та захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми, шляхом удосконалення системи відновлення їхніх прав, надання комплексу послуг, впровадження механізму взаємодії суб'єктів у сфері протидії торгівлі людьми.

- Закон України “Про соціальні послуги”, прийнятий в 2019 році. Даний нормативний документ регулює дії всіх суб’єктів у ході виконання закону – уповноважені органи в сфері надання соціальних послуг, отримувачі та

надавачі даних послуг.

Головна ціль надання соціальних послуг – попередження та подолання (в разі виникнення) складних життєвих обставин і мінімізація їх негативних наслідків. Маючи одну мету, вони все ж поділяються на такі види (за спрямованістю):

- соціальна профілактика;
- соціальна підтримка;
- соціальне обслуговування.

Базових соціальних послуг на сьогоднішній день законом окреслено 17, в числі якої є послуга соціальної профілактики, яку ми здійснюємо в даній кваліфікаційній роботі. У відповідності до кожної послуги існує Державний стандарт надання соціальної послуги, затверджений Міністерством соціальної політики України та Кабінетом міністрів України. Фахівці соціальної сфери в свою чергу керуються у своїй роботі даними документами.

Надається соціальна послуга на підставі заяви та звернення майбутнього отримувача соціальної послуги або його представника в установу здійснення соціальних послуг, після чого надавач соціальних послуг здійснює оцінку потреб (або слідує ст. 28 про соціальне замовлення), на основі якої складає план здійснення соціальної послуги і підписує письмовий договір від установи чи закладу разом з отримувачем соціальної послуги, по завершенню реалізації послуги здійснюється моніторинг ефективності надання соціальної послуги, тобто аналіз результатів.

Соціальна послуга профілактики регламентувалась Державним стандартом надання соціальної послуги профілактики, який визначає зміст, обсяг, умови та порядок надання послуги та показники її якості для суб'єктів, які надають дану послугу. Соціальна послуга профілактики входить до числа базових соціальних послуг, які скеровуються ЗУ “Про соціальні послуги”.

Базові соціальні послуги – це соціальні послуги, надання яких отримувачам соціальних послуг відповідно до ЗУ “Про соціальні послуги” забезпечуються міськими, районними державними адміністраціями, виконавчими органами

міських рад, міст обласного значення, а також виконавчими органами сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад, створених згідно із законом та перспективним планом формування територій громад і визнаних Кабінетом Міністрів України спроможними в порядку, встановленому законом [5].

Послуга соціальної профілактики – це комплекс заходів, що здійснюються суб'єктом, який надає соціальні послуги, спрямований на попередження, обмеження та зупинення негативних соціальних і особистісних (поведінкових) явищ та їх наслідків у соціальному середовищі та реалізується за допомогою різних інструментів впливу соціального, юридичного, педагогічного, психологічного характеру [6].

Послуга соціальної профілактики має чотири етапи та/або види: первинна, вторинна, третинна та повторна.

Первинна соціальна профілактика – це здійснення комплексу заходів, що мають інформаційно-роз'яснювальний, просвітницький характер та спрямовані на підвищення обізнаності з певних питань, формування цінності здоров'я та відповідних якостей особистості, а також навичок, що допоможуть їй відмовитися від певних стандартів поведінки та негативних звичок [6].

Первинна профілактика запобігає негативним явищам, які ще не виникли; вторинна - запобігає поширенню негативних явищ, які вже виникли; третинна - бориться з негативними явищами, які вже набули поширення; а повторна - викорінює вплив негативних явищ, які раніше вже профілакувались, але повернулись в життя об'єкта (особистості, сім'ї, групи, громади).

Соціальна профілактика торгівлі людьми – це здійснення інформаційно-пропагандистської роботи для правової просвіти з проблем торгівлі людьми через різні методи та технології соціальної роботи [7, с. 50].

Загальні підходи щодо організації та надання соціальної послуги

Соціальна послуга може надаватись на різних рівнях. На рівні усього суспільства, окремого регіону, адміністративно-територіальної одиниці (рівень громади); окремого закладу, організації, установи (рівень групи);

окремого індивіда чи його сім'ї (індивідуальний рівень).

Підставою для отримання соціальної послуги є звернення (заява) потенційного отримувача соціальної послуги або його законного представника до міських державних адміністрацій, районних, або органу місцевого самоврядування.

Місце й строки надання соціальної послуги

Соціальна послуга може бути разовою чи багаторазовою. Соціальна послуга надається:

- у приміщенні суб'єктів, що надають соціальну послугу;
- у приміщенні підприємств, установ, організацій та закладів, що замовили соціальну послугу;
- у приміщенні установ соціального обслуговування, які функціонують в умовах цілодобового і денного перебування;
- у закладах освіти, охорони здоров'я, захисту дітей, установах виконання покарань та правоохоронних органів;
- на вулиці;
- за місцем проживання отримувача послуги.

Так як негативного явища торгівлі людьми немає, і ми тільки попереджаємо його виникнення, соціальна послуга буде здійснюватись одноразово (але при цьому, буде мати не один захід). Надаватись суб'єктом дана послуга буде у приміщенні закладу, який замовив дану послугу, в КЗСОР Сумському дитячому будинку ім.С.П.Супруна, який також вважається установою соціального обслуговування.

Основні заходи, що складають зміст соціальної послуги, передбачають:

- організацію навчання та просвіту щодо зміни поведінки на більш безпечну;
- надання довідкових послуг, зокрема, щодо проходження профілактики, реабілітації, програм замісної чи антиретровірусної терапії та проходження тестів на ВІЛ та ІПСШ;
- розроблення та розповсюдження рекламно-інформаційних матеріалів, індивідуальних засобів (у тому числі шприців, презервативів). Соціальна

послуга профілактики торгівлі людьми передбачає організацію навчання та просвіти різними методами і має на меті попередити потрапляння в ситуацію торгівлі людьми суб'єкта, на якого вона поширюється.

Заходи соціальної послуги реалізуються через такі основні форми: соціальна реклама (розробка, тиражування, розповсюдження інформаційних матеріалів, соціальної реклами); інформаційно-освітні матеріали (ІОМ) (розробка, тиражування, розповсюдження), лекція, відеолекторій, бесіда (групова та індивідуальна), дебати, семінар, тренінг, форум-театр, "жива бібліотека", масовий захід/акція [6].

Станом на сьогодні, існує прописаний і затверджений Міністерством соціальної політики України Стратегічний план Міністерства соціальної політики України на 2022-2023 роки, в якому визначені 6 ключових цілей, реалізація яких підвищить рівень життя населення та соціальні стандарти.

До 6 цілі, яка має назву “захист прав і свобод людини”, крім забезпечення функціонування національного механізму взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи в сфері протидії торгівлі людьми входить забезпечення проведення інформаційно-просвітницьких кампаній з протидії торгівлі людьми. Дане конкретне завдання має свої окремі цілі, ціль завдання проведення інформаційно-просвітницьких кампаній з протидії торгівлі людьми - підвищити рівень обізнаності щодо протидії торгівлі людьми у громадян.

Механізми для реалізації даного завдання - запровадження інформаційних кампаній для населення щодо форм, проявів, причин, наслідків потрапляння в ситуацію торгівлі людьми і розуміння суспільством даної проблеми [25].

Також, важливим документом в регулюванні інформаційно-просвітницької роботи в закладах освіти, яким є КЗОП Сумський дитячий будинок ім. С.П.Супруна, є План заходів Міністерства освіти і науки України щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2021 року. В ньому описані завдання, термін їх виконання, найменування заходів та відповідальні за їх реалізацію.

Головними завданнями є первинна профілактика, тобто попередження

поширення даного явища, які виконуються через:

- виготовлення інформаційної продукції (буклети, інформаційні банери, соціальна реклама);
- проведення державних і регіональних інформаційно-просвітницьких акцій щодо попередження про ризики потрапляння в ситуацію торгівлі людьми (інформаційні кампанії в закладах освіти, організації перформенсів, форум-театрів) [26].

Отже, аналіз нормативно-правової бази в сфері протидії торгівлі людьми дав нам можливість визначити спосіб реалізації на місцевому рівні в громаді та в конкретному закладі пріоритетних напрямів державної політики, а саме – напрям попередження торгівлі людьми. Аналіз Державного стандарту соціальної послуги профілактики в свою чергу, дав змогу прослідкувати структуру організації надання соціальної послуги профілактики (зміст, обсяг, умови і порядок надання), особливості соціальної послуги профілактики (її рівні, види і форми), і показники якості (або ефективності) надання соціальної послуги профілактики (зовнішні та внутрішні) для ефективного проведення профілактичного заходу для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

1.2. Аналіз результатів досліджень та наявних засобів соціальної профілактики торгівлі людьми

З огляду на те, що саме фактор обізнаності населення з проблем торгівлі людьми є важливим показником профілактики, варто проаналізувати дослідження в цьому напрямку, проведені серед уразливих дітей, а саме серед дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Дослідження було проведене компанією GFK UKRAINE на замовлення представництва Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні та Агенства ООН з питань міграції в червні-липні 2018 року по всій території України (без урахування АР Крим та непідконтрольних Уряду територій

Донецької та Луганської областей) методом особистого інтерв'ю з представниками вразливих груп дітей та молоді та з представниками організацій, що працюють з ними [8].

Метою дослідження було визначення рівня обізнаності про ризики потрапляння в ситуацію торгівлі людьми серед уразливих дітей та молоді України.

Вибірку склали одинадцять уразливих груп з числа дітей, віком від 14 до 17 років (1 840 опитаних респондентів) та молоді, віком від 18 до 20 років (554 опитаних респондентів): діти сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які виховуються в інтернатних закладах; діти, які перебувають у центрах соціально-психологічної реабілітації або відвідують їх; діти, які перебувають у складних життєвих обставинах і перебувають під соціальним супроводом; діти, які виховуються в прийомних сім'ях або в дитячих будинках сімейного типу; діти, переміщені із зони військового конфлікту на Сході України або АР Крим; молодь, яка перебуває в установах позбавлення волі; діти, які перебувають на обліку в центрах ювенальної пробації для неповнолітніх; діти з інвалідністю; діти трудових мігрантів (батьки яких працюють за кордоном або в іншому населеному пункті протягом тривалого часу); молодь, яка навчається в професійно-технічних навчальних закладах.

Рівень обізнаності цільової групи дослідження визначався за допомогою п'яти критеріїв:

- 1) обізнаність з явищем торгівлі людьми, що в свою чергу поділялась на:
 - знають хоча б про одну ситуацію торгівлі людьми, що трапилася з громадянами України;
 - знають хоча б одну організацію в Україні, куди слід звернутись у випадку втягнення в ситуацію торгівлі людьми;
 - знають хоча б одну організацію за кордоном, куди слід звернутись у випадку втягнення в ситуацію торгівлі людьми;
- 2) обізнаність щодо способів захистити себе від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми (маються на увазі елементарні правила "Мати справу з

перевіреними роботодавцями”, “Їзди за кордон легально”, “Нікому не віддавати оригінали своїх документів” і т.п);

3) ризиковані пропозиції, на які найчастіше готові погодитися респонденти:

- працювати без офіційно оформленого трудового договору;
- виконувати сумнівну або незаконну роботу, яка добре оплачується;

4) рівень оцінки ризику потрапляння в ситуацію торгівлі людьми, тобто це частка респондентів, які заперечують імовірність того, що їх можуть втягнути в ситуацію торгівлі людьми;

5) джерела, з яких респонденти черпають інформацію щодо працевлаштування за кордоном (телебачення, соціальні мережі, Інтернет-сайти, розповіді друзів та знайомих).

Рівень обізнаності із явищем торгівлі людьми дітей сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування складає 86 %, даний показник говорить про те, що 86 % респондентів знають хоча б про одну ситуацію торгівлі людьми, що трапилася з громадянами України, тоді як найвищий показник у дітей та підлітків, які перебувають в установах позбавлення волі (97 %), а найнижчий у дітей внутрішньо переміщених осіб;

Знають хоча б одну організацію в Україні, куди слід звернутись у випадку втягнення в ситуацію торгівлі людьми також 86 % респондентів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, тоді як найвищий відсоток (90 %) у дітей, які перебувають або відвідують центри соціально-психологічної реабілітації, а найнижчий (62 %) у безпритульних дітей;

Найгірший показник (75 %) у дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування у питанні “знають хоча б одну організацію за кордоном, куди слід звернутись у випадку втягнення в ситуацію торгівлі людьми”, тоді як найвищий показник складає 91 %, а найнижчий – 64 %.

Не менш важливим є показник обізнаності щодо способів захистити себе від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми. Відсоток тих респондентів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які знають елементарні загальні правила безпеки становить всього 28 %, і займає ледь не

останнє місце в рейтингу (нижче тільки діти з інвалідністю з показником у 20 %) при тому, що найвищий показник у дітей, які виховуються у дитячих будинках сімейного типу, і складає 47 %.

Крім того, що діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування мають низький рівень обізнаності з способами захисту від потрапляння в подібні ситуації, велика кількість із них (46 %) готові працювати в іншому населеному пункті і навіть в іншій країні без офіційно оформленого трудового договору, а це майже половина респондентів. Виконувати сумнівну або незаконну роботу, яка добре оплачується готові всього 21 % респондентів.

Показник частки респондентів, які заперечують імовірність того, що їх можуть втягнути в ситуацію торгівлі людьми складає 34 % і демонструє те, що більшість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування все ж припускають те, що вони можуть бути в групі ризику.

Останнім фактором обізнаності є джерела, з яких діти черпали б інформацію у разі працевлаштування в іншому місті або за кордоном. Головним джерелом інформації для них є соціальні мережі (42 %), Інтернет сайти (23 %) та телебачення (19 %), що вважаються ненадійними і неперевіреними джерелами інформації. І всього 16 % респондентів готові шукати інформацію через надійні джерела – список фірм з посередництва за кордоном, які висвітлені на сайті Міністерства соціальної політики України і підлягають ліцензуванню [8].

Отже, виходячи із результатів дослідження, можна стверджувати, що потреба в профілактиці явища торгівлі людьми у дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є. Саме первинна профілактика дозволить попередити потрапляння в ситуацію торгівлі людьми цільової аудиторії. Визначаючи методи та способи соціальної профілактики для досягнення поставленої мети, будуть враховані результати даного дослідження, а саме: згідно з пріоритизацією, буде визначений ряд питань, на яких варто зробити акцент в профілактичних заходах – питання обізнаності щодо способів захистити себе від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми;

питання високого рівня схильності до ризикованої поведінки та погодження на ризиковані пропозиції; питання високого рівня схильності до знаходження в небезпечному середовищі, яке в подальшому може спричинити потрапляння в ситуацію торгівлі людьми; питання фільтрації джерел інформації, і розділення їх на “надійні та перевірені” і навпаки, “не надійні та не перевірені”.

1. 3. Особливості та потреби дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються в інтернатному закладі

Не всі діти, які виховуються в інтернатних закладах в Україні, входять в число дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Прийнято вважати, що причиною потрапляння дітей в інтернатні заклади є смерть батьків, але це далеко не так. Частіше за все це причини пов’язані з складними життєвими обставинами : бідність та малозабезпеченість родини, безробіття батьків, несподіване настання інвалідності чи втрата працездатності, постійне насилля над дітьми, асоціальний спосіб життя батьків (зловживання алкоголем та наркотичними речовинами). Розуміючи причини потрапляння дітей в подібні установи, простіше зрозуміти особливості розвитку дітей.

Родинні та соціальні зв’язки, навички самостійного життя, освіта, здоров’я, психологічний розвиток – потреби, задовольняти які необхідно для кожної дитини. Наразі, дослідження показують, що у дітей, які виховуються в інтернатних закладах, спостерігаються затримки фізичного, емоційного, соціального та інтелектуального розвитку. Це підтверджують дослідження Міжнародної організації “Save the Children”, результати яких показують, що діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування мають низький (нижчий за норму) рівень фізіологічного, інтелектуального, психологічного та когнітивного розвитку. Це обумовлено тим, що в подібних закладах дуже мала кількість викладачів, психологів, які мали б займатися саме розвитком дітей, а не тільки навчанням чи обслуговуванням. До прикладу, дані згаданого вище дослідження показують, що 87 % працівників інтернатного закладу – це

обслуговуючий персонал (медичний персонал, кухарі і так звані “няні”) і всього 13 % складає “вузькопрофільний” персонал (соціальні педагоги, психологи) [10, с. 21].

І навіть коли досліджувані інтернатні заклади відповідали всім вимогам та стандартам щодо умов для виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, все ж показники говорили про розвиток “синдрому сирітства” та психопатичних станів, затримку формування особистості.

Синдром сирітства супроводжує вихованців і після випуску з закладу – випускники намагаються приховати чи не розповідати без необхідності у розмовах, знайомствах, при влаштуванні на роботу та інших життєвих обставинах факт свого перебування в інтернатних закладах. Це зумовлено боязню дискримінації по відношенню до себе, адже вони вважають, що у багатьох людей думка про вихованців є хибною (“крадії”, “бродяги”, “недорозвинені” ітощо).

За результатами дослідження “Аналіз ситуації з дотримання прав дітей в Україні”, проведеного у 2012 році рядом науковців на замовлення МБО “Благодійний фонд “СОС дитячі містечка України”, виокремлено проблеми дітей, які виховуються в інтернатних закладах. Найсуттєвішими проблемами визначено:

- обмежені знання про соціальні норми поведінки у суспільстві, труднощі у орієнтації у ситуаціях за межами закладу;
- проблеми у емоційному розвитку, агресивна поведінка;
- затримка психічного розвитку дітей;
- проблеми працевлаштування після отримання освіти [11, с. 4].

Інститут охорони здоров’я дітей та підлітків при Національній академії медичних наук України стверджує, що 60 % дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, мають високий сумарний рівень відхилення від норми оптимального психічного стану, що обумовлено виключно відривом від сім’ї та відсутністю батьківського піклування [9, с. 22].

Рівень ізольованості у таких дітей також завищений. Через сувору

регламентованість часу та дій, неможливість вільно ним розпоряджатись, через відсутність особистого простору (окремої кімнати, окремого робочого місця) і просто місця, де можна побути “сам на сам”, у дитини стандартизується певний соціально нестабільний тип особистості.

Через обмеженість контактів із представниками суспільства ззовні, надмірну опіку над дітьми (відсутність системи формування навичок для самостійного життя – навичок приготування їжі, прибирання, прасування, правильного планування та використання грошей і т.д), унеможлиблюється їх соціалізація та адаптації до самостійного життя [9, с.37].

Втративши позитивні соціальні зв'язки з сім'єю, діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, не усвідомлюють соціальну значущість сім'ї та сімейного інституту в цілому для суспільства та особисто для них, і тому, мають низький рівень знань та підготовки до сімейного життя, сімейних функцій та обов'язків; низький рівень сексуальної культури; спотворену уяву про статево-рольову поведінку [9, с. 41].

Особливі умови виховання та проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування прямо впливають на їх соціалізацію. Випускникам подібних закладів заважає “влаштуватись в житті” відсутність потрібних навичок та особистісних якостей:

- установка на самостійність прийняття рішень, особистісної відповідальності: звичка до середовища, сформованого в інтернатному закладі, наявність постійної опіки і забезпечення формує у цієї категорії дітей схильність до не самостійності;
- навички родинного життя;
- уміння контролювати свої емоції та спілкуватися з незнайомими людьми, спроможність розв'язувати конфлікти;
- навички ведення домашнього господарства, планування бюджету, купівлі продуктів, приготування їжі, догляду за собою (гігієна, вбрання);
- коректні гендерні установки, орієнтація на рівність у стосунках між чоловіком та жінкою. Деякі дівчата в облаштуванні майбутнього життя більше

покладаються не на власну працю, а на одруження як спосіб розв'язання життєвих проблем.

- коректна професійна орієнтація та мотивація: отримання професійної чи вищої освіти вони часто сприймають не як підготовку до подальшої професійної діяльності, а швидше як просте продовження перебування в закладі, де про них піклуються, забезпечують матеріальні потреби;

- правова освіченість;

- навички спілкування у зовнішньому середовищі, розв'язання конфліктних ситуацій [9, с. 47].

Вихід у самостійне життя випускників дитячих будинків спонукає їх до здобуття нових соціальних зв'язків, які не були набуті раніше, що породжує велику проблему.

Результати опитування випускників інтернатних закладів свідчать про відсутність здорового переживання за майбутнє самостійне життям. Скоріше за все, це є наслідком раніше згаданої “надмірної опіки” і стає причиною відсторонення від посильної та необхідної побутової праці. Надмірна комфортність життя в закладі зумовлює споживацьке ставлення вже в дорослому житті і труднощі тоді виникають здавалось би “на рівному” місці (труднощі з навчанням, працевлаштуванням, роботою та житлом) [8, с. 48].

Отже, аналіз особливостей та потреб дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються в інтернатних закладах дає змогу в подальшому врахувати їх при проведенні профілактичної роботи та організації профілактичних заходів як таких, що можуть бути фактором потрапляння в ситуацію торгівлі людьми. Аналіз проведених досліджень з цільовою аудиторією, вказує на відсутність пристосованості та адаптації до самостійного життя ще в інтернатному закладі, що дає свої негативні наслідки після випуску з нього. Труднощі, які в подальшому виникають в самостійному житті, висвітлюють нам ті сфери життєдіяльності (навчання, працевлаштування, робота, пошук житла), влаштування яких має необхідність задля попередження потрапляння в ситуацію торгівлі людьми. Відсутність

особистої відповідальності за своє життя і дії (а не відповідальності закладу чи його працівників) спричиняє схильність до ризикованої поведінки та ризикованих пропозицій, погодження на які можуть призвести до потрапляння в ситуацію торгівлі людьми.

1.4 Етичні засади соціальної профілактики торгівлі людьми в соціальній роботі з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування

У лютому 2019 року Міжнародною федерацією соціальних працівників та Міжнародною Асоціацією шкіл соціальної роботи була ухвалена Глобальна декларація етичних принципів соціальної роботи, яка визначає етичні стандарти роботи фахівців соціальної сфери і показує таким чином важливість етичної обізнаності як складової частини професійної практики соціальних працівників.

Всі зусилля працівників соціальної сфери мають бути зосереджені на трьох основних напрямках, серед яких – обстоювання гідності та цінності людей. Торгівля людьми в різних її проявах, передбачає знецінювання людського життя, гідності та свободи, а профілактика даного явища унеможливорює потрапляння в ситуацію торгівлі людьми, і таким чином забезпечує від негативних наслідків [12].

Перший принцип – визнання гідності. Вербувальники та всі, хто втягує людей у злочин торгівлі людьми прямо порушують гідність людини, а соціальні працівники, покликані боротися з даним явищем різними способами, одним із таких способів є профілактика даного явища. Важливо в ході здійснення профілактичної роботи, донести до дітей їх цінність та гідність [12].

Другий принцип – сприяння правам людини. Крім Конвенції ООН про права людини, та Конвенції ООН про права дитини, який стосується прав дитини, є ще один документ, який є основоположним для дотримання даного принципу – Міжнародна Конвенція про захист прав усіх працівників-мігрантів.

Саме ці документи регулюють права і свободи кожного працівника при працевлаштуванні та на робочому місці, не залежно від країни походження.

Третій принцип – соціальна справедливість. В даному принципі, в пункті 3.2 вказане таке поняття як “повага до різноманітності”, яка при проведенні профілактичних заходів має бути основоположною. Важливо враховувати той факт, що наша цільова аудиторія часто може соромитись свого соціального становища (наприклад, для більшості сказати про те, що виховання проходило в інтернатному закладі, означає знівечити думку про себе), і саме у роботі з нами, вони мають забути за сором і навіть не відчутти якогось приниження чи дискримінації.

Принцип чотири – сприяння праву на самовизначення. Соціальний працівник має приймати та заохочувати власний вибір та рішення клієнта.

Важливо вже на даному етапі роботи розуміти важливість ефективно проведеної профілактичну роботу, враховуючи при цьому вибір залишається клієнта [12].

Принцип п'ять - сприяння праву на участь.

Принцип шість - повага конфіденційності та приватності.

Принцип сім - ставлення до людей як до цілісних індивідів.

Принцип вісім – етичне використання технологій та соціальних медіа. Аби використання цифрових технологій та соціальних медіа не стали загрозою принципам конфіденційності та приватності, нам необхідно вживати запобіжні заходи - запросити дозвіл від батьків, а в нашому випадку від опікунів (дирекції інтернатного закладу) дозвіл на публікацію фото з дітьми в соціальних мережах, або при представленні кваліфікаційної роботи.

Принцип дев'ять - професійна доброчесність [12].

Перелічені принципи є загальними для всіх фахівців соціальної роботи, тому хочемо звернути увагу також і на спеціальні принципи, які залежать від цільової аудиторії, методів роботи та форм.

Саме Всесвітньою організацією охорони здоров'я визначені спеціальні етичні принципи роботи з дітьми, яким необхідно розповідати про проблему

торгівлі людьми:

1. Не зашкодь! (необхідно надавати інформацію обережно, так як ми не знаємо чи переживала дитина щось подібне в житті; можливо насилля, домагання чи примус).
2. Знай свій предмет та правильно оцінюй ризики! (перед інформуванням чи проведенням лекції-роз'яснення для дітей, необхідно проаналізувати всі ризики по кожному конкретному випадку).
3. Подавайте перевірену, офіційну інформацію! (наприклад, якщо готуєте інформацію про організації, які надають допомогу та підтримку постраждалим від торгівлі людьми, обов'язково треба перевірити її достовірність і актуальність).
4. Доможіться згоди для проведення заходів! (при проведенні будь-якого дослідження, профілактичних заходів, необхідно пересвідчитись, що кожен слухач чи респондент розуміє мету та зміст запланованої діяльності).
5. Ставтесь з повагою до того, як кожна дитина оцінює ризики щодо власної безпеки! (варто визнати, що кожному окрему дитину будуть турбувати різні питання, і якщо питання власної безпеки не буде в пріоритеті для окремої особи, ми не маємо спонукати її до зміни своєї позиції) [13, с. 33 - 34].

Важливий аспект етичних принципів соціальної роботи є етичні дилеми і їх розв'язання.

Етична дилема в соціальній роботі – це ситуація, у якій соціальний працівник, здійснюючи певний вчинок чи приймаючи рішення, змушений визначити для себе пріоритети: норми професійної етики або особисті моральні переконання (суспільний запит, вимоги керівництва та ін.) [14].

Соціальний працівник не перестає бути людиною, у якої є особисті уподобання, доброта, всепрощення, жалісливість, милосердя, емпатія та інші людські якості. Водночас, соціальний працівник змушений виконувати свої функціональні обов'язки, приймати рішення згідно з професійними вимогами. Інколи, ці рішення суперечать бажанням клієнтів, і вносять у їх життя небажані зміни, бо соціальний працівник керується певною ієрархією

цінностей, і цінність безпеки і життя для нього є вищою за самовизначення. Власне, так виникають етичні дилеми [14].

Приклади причин (або як ми сказали - джерел) етичних дилем в соціальній роботі: конфлікт між особистими та професійними цінностями соціального працівника; двозначність і невпевненість; конфлікт обов'язків та очікувань (сподівань); професійні знання соціального працівника та права клієнта; поінформованість, обізнаність; різні релігійні погляди соціального працівника і клієнта; не відповідність етнокультурних традицій учасників соціальної дії; розподіл обмежених ресурсів; вибір ефективного методу втручання [15, с.35].

Аби розв'язати етичну дилему необхідно визначити пріоритетність цінностей. На рис.1 висвітлена визначена науковцями пріоритетність, якою скерувались при розв'язанні етичних дилем, які виникали в ході здійснення профілактичної роботи.

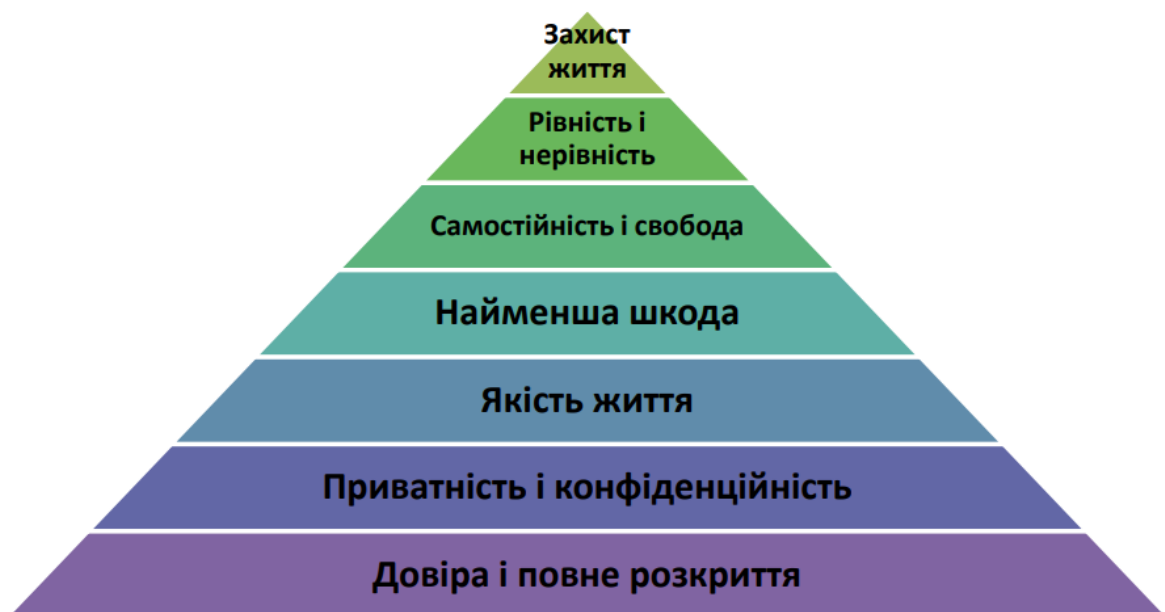

Рис. 1 Пріоритети при вирішенні професійних дилем [15, с.36]

Перша етична дилема, яка може виникнути в ході здійснення профілактичних заходів – незалежність і маніпулювання зі сторони соціального працівника. Для фахівців з соціальної роботи незалежність людини є базовою цінністю гуманізму, а всякий контроль і управління

поведінкою клієнта може розцінюватись як маніпулювання. В цьому випадку будемо опиратися на пріоритети (рис. 1) у вирішенні професійних дилем. Так як захист життя є найвищим пріоритетом в даній ієрархії, ми впевнено можемо допомагати цільовій аудиторії в усвідомленні ризиків потрапляння ними в ситуацію торгівлі людьми, посилаючись на дослідження “Обізнаність про ризики торгівлі людьми серед уразливих дітей та молоді в Україні”. Це не означає, що дії будуть проти волі самого клієнта і його цінностей. Важливо висвітлити мету і ціль майбутньої роботи, а ціль – убезпечити дітей від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми.

Друга етична дилема – патерналізм і самовизначення. Одна з ключових цінностей соціальної роботи – благополуччя і безпека клієнтів, актуалізує проблему патерналізму. Патерналізм в соціальній роботі розглядається як обмеження свободи руйнівних дій клієнта для його ж блага. Усі профілактичні заходи передбачають зіткнення з такою дилемою, адже є ціль - попередити настання негативних явищ в житті клієнта, які можуть наступити дякуючи неправильним діям і рішенням самого клієнта. Тому, аби убезпечити клієнта від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми, праця спрямована на підвищення рівня його обізнаності, що не завжди може бути приємно для клієнта.

Третя і дилема, яка може виникнути – розкриття всіх форм торгівлі людьми і заборона висвітлення форм насилля. Торгівля людьми включає в себе сексуальну експлуатацію і втягнення до процесу створення порнопродукції, а також сексуальне, психологічне та фізичне насилля в ході потрапляння в ситуацію торгівлі людьми. Ми, як соціальні працівники маємо коректно висвітлити для дітей дані форми, не показуючи прямо сцени насилля, бо наша цільова аудиторія в своєму житті могла переживати насилля, вчинене над ними. Не можна “піднімати” спогади про негативний досвід при проведенні профілактичної роботи.

Таким чином, проаналізувавши основні етичні принципи роботи соціального працівника, ми переклали зміст кожного із них на роботу з цільовою аудиторією, дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського

піклування, і перенесли їх на вулчий напрямок, напрямок профілактичної роботи. Усвідомлення даних принципів дає змогу проводити профілактичну роботу з вищезгаданою цільовою аудиторією згідно міжнародних та вітчизняних стандартів поводження на робочому місці. Через специфіку проблеми торгівлі людьми є необхідність розуміти як правильно застосовувати етичні принципи у проведенні профілактичних заходів, спрямованих на попередження потрапляння в ситуацію торгівлі людьми випускників інтернатного закладу. Також, дякуючи пріоритетності вирішення професійних дилем, ми могли визначити напрямок розв'язання етичних дилем, з якими можемо зустрітися у ході проведення профілактичних заходів з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

Висновки до Розділу 1

В ході написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи, було проаналізовано результати схожих по тематиці досліджень, проведених на замовлення авторитетних в країні і світі організацій (Міжнародної організації з міграції та Агенства ООН з питань міграції), результати яких окреслили вибрану нами цільову аудиторію як групу ризику потрапляння в ситуацію торгівлі людьми та дали можливість створити чіткий план з інформування .

Пошук та аналіз нормативно-правової бази визначив напрям нашої діяльності як суб'єктів взаємодії з протидії торгівлі людьми в співвідношенні з напрямками діяльності державної політики в даній сфері. Аналіз Державного стандарту соціальної послуги профілактики сприяв правильному плануванню організації надання послуги профілактики.

Аналіз особливостей та потреб дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються в інтернатних закладах дав можливість зрозуміти їх особливості для налагодження ефективної комунікації з ними, а головне – виокремити ті особливості, які можуть бути фактором потрапляння в ситуацію торгівлі людьми.

Визначення етичних засад і принципів соціальної роботи з дітьми-

сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування допомогли правильно розв'язувати етичні дилеми, які з'являлись у співвідношенні “соціальний працівник і його цінності” та “соціальний працівник і клієнт”, а також допомогли виставити правильні пріоритети при вирішенні професійних дилем.

РОЗДІЛ 2. Особливості створення мультфільму як методу соціальної профілактики торгівлі людьми

2.1. Інформування цільової аудиторії щодо проблеми торгівлі людьми

На момент 2021 року Україна прикладає багато зусиль щодо попередження виникнення проблеми торгівлі людьми. Якщо проаналізувати План заходів Міністерства соціальної політики України щодо протидії торгівлі людьми до 2020 року, прослідковується така тенденція - більшість заходів спрямовані на боротьбу з даним явищем. Попередження виникнення та поширення даної проблеми є більш ефективною технологією, аніж протидія її негативним наслідкам.

Опираючись в своїй роботі на вищезгадані документи, ми розробили план заходів з інформування, який представлений у Табл.1.

№	Назва заходу	Метод реалізації заходу	Завдання	Очікуваний кінцевий результат
1.	“Твоє життя в твоїх руках!”	Демонстрація та спільний аналіз коміксів “Твоє життя - твій вибір”	Познайомити ЦА (далі ЦА - цільова аудиторія) з: - проблемою торгівлі людьми; - видами та формами експлуатації; - етапами торгівлі та розповсюдженими способами реалізації кожного етапу окремо; - причинами та наслідками потрапляння в ситуацію торгівлі	ЦА може чітко назвати визначення поняття “торгівля людьми”, її види та форми, може відтворити послідовність експлуатації та наслідки потрапляння

			людьми для підвищення рівня поінформованості щодо проблеми торгівлі людьми	в ситуацію торгівлі людьми.
2.	“НЕ ведись на це!”	Програвання гри “Ліза подорожує світом”	Познайомити ЦА з конкретними прикладами ризикованих пропозицій та небезпечного середовища для зниження рівня схильності до ризикованої поведінки в небезпечному середовищі	ЦА може назвати конкретні ознаки сумнівної, незаконної праці та сумнівних пропозицій щодо працевлашту вання
3.	“Зніми рожеві окуляри!”	Програвання гри “Рожеві окуляри”	Познайомити ЦА зі способами убезпечення себе від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми для підвищення рівня обізнаності щодо способів захистити себе від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми	ЦА може назвати способи захисту від потрапляння в ситуацію торгівлі (наприклад, знає на якому офіційному ресурсі є можливість перевірити

				роботодавця та фірму з посередництва у працевлаштуванні)
--	--	--	--	--

Табл.1 “План заходів з інформування”

Перший захід з інформування пройшов успішно дякуючи тому, що його реалізація проходила в ігровій формі. Першопочатковим задумом було організувати всі заходи в цікавій для цільової аудиторії формі. Комікси “Твоє життя - твій вибір” були розроблені в рамках проекту “Попередження торгівлі людьми шляхом розвитку соціальної роботи та мобілізації громад” і видані на друк дякуючи Українському фонду “Благополуччя дітей” спеціально під вікову категорію дітей віком від 12 до 16 років. Діти прийшли на захід з таким настроєм “знову будуть щось розповідать; можна я піду по справам?”, вони навіть відпрошувались вчити уроки, але настрої, з яким вони пішли по завершенню заходу - зовсім інший. Зворотній зв’язок, який ми отримали від цільової аудиторії тільки підтвердив те, що рівень обізнаності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування з проблемою торгівлі людьми дуже низький. Діти не знали про дану проблему абсолютно нічого, про її види, форми та етапи також не було ніякого розуміння. Ми зіштовхнулись з тим, що в Плані проведення профілактичних заходів у соціального педагога закладу не були заплановані прфілактичні заходи саме з проблеми торгівлі людьми. Тому, для вихованців закладу вся інформація була новою, цікавою та корисною. Ми досягли своєї цілі виходячи з даного завдання - діти називали своїми словами як кожен розуміє поняття “торгівля людьми”, “рабство”, “експлуатація”; які існують види та форми прояву торгівлі людьми; навіть ділилися своїм досвідом спостереження потрапляння в ситуацію торгівлі людьми їх старших

друзів та знайомих. Також слухачі могли назвати основні (але без проміжних, їх вони не запам'ятали) етапи експлуатації - вербування, передача, переміщення та експлуатація.

Другий захід тільки підсилив започатковану раніше роботу. Ми ставили перед собою завдання ознайомити цільову аудиторію з конкретними прикладами ризикових пропозицій працевлаштування і ознаками небезпечного середовища, а отримали в результаті набагато більше, ніж просто сприймання інформації. Нас дуже здивувало, що самі підходили до соціального педагога та психолога закладу і запитували про те, буде на цьому тижні захід чи ні. Така вмотивованість та зацікавленість віддзеркалилась на включеності дітей в процес програвання гри та її аналізі, коментуванні. При програванні, вихованці закладу не просто цікавилися матеріалом, а і самі ділилися своїм досвідом потрапляння в небезпечне середовище. Деякі діти розповідали історії про небезпечні і ненадійні пропозиції, які довелося переборювати у своєму житті. Цільова аудиторія дуже відкрилася нам, а це означало тільки те, що роботу необхідно проводити і проводити максимально посвячено.

Третій захід почався з того, що діти повідомили про те, що знайшли сторінку в соціальній мережі Фейсбук "Працой#Безпечно" і раділи з того, що побачили там інформацію, про яку ми вже їм розповідали. Питання захисту і убезпечення себе від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми було ключовим і вирішальним серед всіх завдань інших заходів з інформування. На даному заході ми перевіряли організації та фірми роботодавця, фірми з посередництва і надання послуг організації працевлаштування за кордоном. Все це ми робили через сайт Міністерства соціальної політики України, і всі дані для пошуку шукали діти самостійно, що не могло не мотивувати нас. Також діти цікавилися тим, як можна захистити себе від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми - які документи обов'язково роботодавець має запросити для офіційного працевлаштування, яке може бути "підводне каміння" в трудовому договорі і як його розпізнати, яка процедура підписання договору, що

необхідно мати з документів та речей при працевлаштуванні за кордоном і т.д. Фрагменти фотофіксування заходів відображаються в Додатку А.

Отже, реалізувавши всі заплановані заходи з інформування, ми підвищили рівень поінформованості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування щодо проблеми торгівлі людьми, познайомивши з видами, формами, етапами, причинами виникнення та наслідками потрапляння в ситуацію торгівлі людьми.

Ми знизили рівень схильності у цільовій аудиторії до ризикованої поведінки в небезпечному середовищі методом програвання настільної гри. Ми не просто визначили небезпечне середовище, а проговорили всі можливі “підозрілі” осередки спілкування та життєдіяльності.

В ході програвання настільної гри “Рожеві окуляри”, діти ознайомились з способами захистити себе від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми. І тепер, не задаючи питання нам, вони можуть самостійно перевірити фірму роботодавця, фірму з посередництва, достовірність інформації в умовах трудового договору і т.д.

2.2 Процес створення власного мультфільму

Мультиплікація – це вид кіномистецтва, який створюється шляхом зйомки послідовних фаз руху мальованих або об’ємних об’єктів [16, с. 21].

Попередньо відбулась консультація з керівником гуртка з анімації та мультиплікації Сумського палацу дітей та юнацтва “Дві черешні”, Ігорем Віталійовичем Мироненко, який показав свої роботи і навіть відправив фото з пластиліновими персонажами, які він зі своїми підопічними самостійно створював (Додаток Б).

Створення будь-якого мультфільму починається з референсу - прикладу вже існуючих мультиплікацій, після перегляду яких складається чітке бачення стилю власної мультиплікації - мальована, об’ємна, силуетна та комп’ютерна. Ми спільно переглядали не один продукт творчості за різними стилями, і

зупинились на об'ємній мультиплікації.

Об'ємна мультиплікація – це вид мультиплікації, який характеризується створенням за допомогою скульптурних елементів певного сюжету, в ході якого персонажі приводяться в рух перед знімальною камерою [16, с. 23]

Саме об'ємна мультиплікація дає можливість розвивати моторику кінцівок рук у дітей. Пластилінова об'ємна мультиплікація передбачає створення персонажів з пластиліну і фіксацію кожного їх мінімального руху на камеру.

Другим етапом було створення головних героїв. Спільно з дітьми були переглянуті різні мультфільми, зроблені скрін-шоти героїв, а потім методом “ніс як у такого, ноги як у тої”, склали силует головних героїв. Нам не треба були їх чіткі імена чи точна кількість героїв, нам потрібен був сам силует, корективи до якого будуть внесені вже після написання сюжету майбутнього мультфільму.

Третій етап передбачав створення сюжету. Цей етап забрав дві, хоч і короткі зустрічі - спочатку визначили вид експлуатації, який буде відображений на протязі всього мультфільму та етапи торгівлі людьми - вербування, переміщення, передача, продаж та експлуатація. Так як діти почули дуже багато нової для себе інформації в ході проведених заходів з інформування, їх фантазія видавала стільки ідей для втілення, що вистачить їх реалізувати ще не один рік. Прийшли до спільного рішення - висвітлювати злочин консумації, так як саме при висвітленні даного явища, можна уникнути сцен фізичного насилля та сексуальної експлуатації. Коли нами був чітко визначений вид торгівлі людьми, залишилось окреслити всі основні етапи втягнення в злочин, і виходячи з цього - написати сюжет. Сюжет для об'ємної мультиплікації не може бути сформульований як задум чи загальна концепція, він має чітко описувати кожну сцену. Вже в ході створення сюжету, зрозуміли, що може змінюватись, адже це творчий процес, переглянути запланований сюжет можна в Таблиці 2.

№	Дія в сюжеті	Етап торгівлі людьми
---	--------------	----------------------

1.	Знайомство з головною героїнею, Меланією	
2.	Переписка головної героїні з іншим героєм - Едуардом.	Вербування
3.	Потрапляння головної героїні до Станбулу. Зустріч з водієм.	Переміщення
4.	Переміщення до хостелу, звідки головну героїню зможе запросити на роботу Раян.	Передача
5.	“Екскурсія” на робоче місце	Продаж
6.	Перший робочий день	Експлуатація

Табл. 2 “Сюжет мультфільму”

На четвертому етапі ми розкадровували мультфільм, а точніше, його сюжет. В мультиплікації важливо провести паралель і чітку відповідність між кожним рухом головних героїв, зміною сцен та картинок і конкретною хвилиною і навіть секундою. Результат процесу розкадрування є можливість переглянути в Табл. 3.

Час	Тривалість	Опис кадрів
00:00 - 00:39	39 сек.	З правого боку картинки кадру Меланія проходить від середини картинки кадру до ялинок, потім прямує до магазину, обирає одяг та іде в інший бік картинки кадру аж до краю
00:39 - 02:10	1 хв. 31 сек.	Віртуальне знайомство головної героїні з Едуардом (в соціальній мережі Інстаграм). Едуард робить компліменти Меланії. Едуард віртуально знайомить Меланію зі своїм другом

		Раяном та його сферою діяльності. Едуард запрошує Меланію до роботи в Стамбул, де працює Раян (в якості блогера новачка). Едуард в переписці обіцяє Меланії вирішити її проблеми з документами (а саме, з відсутністю закордонного паспорту).
02:10 - 03:15	1 хв. 5 сек.	З правого боку картинки кадру дівчина чекає в аеропорту - ходить з одного краю в інший. Під'їжджає авто, з якого виходить водій. Водій підходить до Меланії і допомагає їй з речами, після чого кладе їх до машини і запрошує дівчину в автомобіль. Автомобіль від'їжджає в правий край картинки кадру і зникає.
03:15 - 03:46	431 сек.	З правого боку картинки кадру втомобіль під'їжджає до хостелу. З автомобіля виходить водій та Меланія. Водій першим заходить в хостел, а за ним дівчина. Автомобіль від'їжджає від хостелу в лівий край картинки кадру. Меланія разом з водієм виходять з хостелу і прямують в правий кінець картинки кадру.
03:46 - 04:00	14 сек.	З лівого боку картинки кадру Меланія з водієм прямують до нічного клубу. Меланія не згодна, і задає питання про пізній час та місце роботи. Меланія заходить в нічний клуб.
04:00 - 04:30	30 сек.	З лівого боку картинки кадру Меланія з водієм заходить всередину нічного клубу. Назустріч їм прямує Раян. Водій підходить ближче до Раяна і про щось з ним говорить. Раян кличе Меланію і вона підходить до них. Меланія сідає за стіл з відвідувачами клубу і починає з ними говорити.

		Висвітлюється момент процес заробітку дівчини - чим більше вона з ними говорить, тим більше вони замовляють алкогольних напоїв. Також в цей час показані години - 23:00, 24:00 і т.д.
--	--	---

Табл. 3 “Розкадрування та хронометраж мультфільму”

П’ятий етап передбачає малювання ескізів. Так як вже є цілісне розуміння всіх героїв, треба створити їх ескіз на папері і перенести на об’ємну форму, пластилінову. Експерименти ескізів відображені в Додатку В.

Головним в мультфільмі є текст, його подача і сенсове навантаження, адже саме через текст ми досягаємо цілі - почута інформація попереджає потрапляння слухача в ситуацію торгівлі людьми. Писати текст було наважчим етапом. В нас, як майбутніх фахівців з соціальної роботи виникла ще одна, але не етична дилема. Справа в тому, що дітей було дуже важко налаштувати на даний процес, вони раз за разом робили одну і ту ж помилку - говорили загальні фрази, типу “Меланія сіла в авто, її вдівезли, привезли, почали використовувати в злочині”, але текст потрібен був чіткий, в якому висвітлюються всі етапи торгівлі людьми і чітко коментуються, аби ті слухачі, які вперше слухають текст, могли відтворити його, переказавши. Інакше, загубивши логічний ланцюжок розгортання подій, ми не зможемо досягнути цілі. Текст складався з таких частин (Табл. 4):

1 частина	Хочемо познайомити Вас з Меланією. Меланія - звичайна молода дівчина зі звичайного міста Бровари, що на Київщині. Здитинства всі її знали як найсучаснішу, наймоднішу і найпривабливішу дівчину в місті. Дякуючи такій великій кількості уваги, Меланія зовсім забула про навчання і серйозні плани на майбутнє. Головним досягненням тепер були не високі бали за контрольні і
-----------	---

	<p>похвала від батьків, а кількість лайків, коментарів і репостів в Інстаграм. Кількість підписників росла, а з нею і самовпевненість дівчини. І ось, їй прийшло цікаве повідомлення:</p>
2 частина	<ul style="list-style-type: none"> - Привіт. - Привіт. - В тебе дуже крутий профіль! Хто тобі його розвиває? - Дякую. Сама. - Вау, круто. Ти - профі. - Приємно. - Мене Едік звати. - Мене Меланія. Будемо знайомі. - В мене є друг Раян. Він працює посередником між відомими блогерами і брендами одягу. Він наймає блогерів та інфлюенсерів аби ті робили рекламу для брендів. Хочеш спробувати? Не бійся, новачкам теж можна брати участь. Треба просто поїхати на презентацію бренду. Найближча буде в Стамбулі. Потрібно просто знімати і постити в себе в Інстаграм весь процес. Чим більше буде реакцій та переглядів, тим більше заробиш. - Я б хотіла спробувати. Це для мене дуже цікаво. Упс... В мене немає закордонного паспорту, а він робиться більше місяця наскільки я знаю. - Нічого, не хвилюйся. Все вирішимо. В мене є знайомий, який вирішить це питання за три дні.
3 частина	<p>Працювати довелося не в Україні, бо презентація проходила в Стамбулі, Туреччина. Проблему з закордонним паспортом знайомий Едуарда вирішив за 3 дні, і не запросив ніякої винагороди - усе для Меланії. Як сказав сам Раян, головне - бажання працювати, тому, і оплатив її переліт в Стамбул. На точну цифру заробітньої платні дівчина не розраховувала, бо все ж залежить від результатів роботи. Умови праці їй обіцяли</p>

	<p>приблизно такі - будеш жити в готелі разом з іншими відомими інфлюенсерами та блогерами. Про медичне страхування, вихідні - навіть не зайшла мова. Презентація ж триває 1-2 дні, що може статись за такий короткий термін часу?! Трудовий договір, якщо це можна так назвати, був більше схожий на надання маркетингових послуг, але Меланію не зупинило і це. Здавалося б, все було ідеально, навіть документи не довелося збирати - паспорт вже є, а закордонним забезпечили. Натхненна, вона здавалося була готова до всього, але не до такого.</p>
4 частина	<p>Поселили нашу Меланію не в готель, а в хостел, де кухня та всі інші умови були спільними. І була вона в кімнаті не сама і зовсім не з відомими блогерами. Ввечері Раян позвав її не на презентацію, а в нічний клуб. Кожного дня пізно ввечері їй потрібно було вести цікаву бесіду з клієнтами клубу аби ті замовляли якомога більше алкогольних напоїв. Після того, як Меланія зрозуміла, що її втягнули у злочин - консумацію, вона почала шукати вихід. І тут, вона згадала, що колись в школі волонтери розповідали про торгівлю людьми. Вона знайшла в Фейсбуці сторінку “Працюй безпечно”, звернулась до її адміністратора і таким чином визволилась.</p>

Табл. 4 “Текст мультфільму”

Вразило залучення дітей в процес написання тесту. Коли діти проводили з нами по 2-3 години, і навіть не хотіли йти на вечерю в закладі, і повертавшись, були налаштовані написати його максимально правильно і творчо, як говорила одна дівчина “щоб зацепило”. Також прослідковувався результат в тому, що діти переправляли один одного, аби тест максимально відображав проблему торгівлі людьми.

На шостому етапі ми відтворили текст за допомогою голосу. Дякуючи тому,

що діти, які погодились записувати голос, попередньо вичитали текст, ми записали його дуже швидко, з другого разу. Хоч текст записували 4 людини, всі сиділи в повній тиші і співпереживали “сміливцям”.

На цьому етапі були створені герої з пластиліну, за мальованим ескізом, а також малювали на аркушах А4 сцени. Ми планували 6 сцен згідно з планом розкадрування: 1 сцена - магазин і вулиця, де висаджені ялинки і рослини на клумбі; 2 сцена - відображення переписки; 3 сцена - аеропорт; 4 сцена - хостел; 5 сцена - нічний клуб; 6 сцена - нічний клуб зсередини. Процес створення героїв з пластиліну частково зафіксований на фото, предствлених в Додатку Г.

На восьмому етапі ми зробили 576 кадрів, дякуючи яким був змонтований мультфільм. Це був не легкий етап, якщо бути точним, він займав не менше 4-5 годин часу. Важливим в ньому було зберегти терпіння, а зробити це з дітьми - це завдання з зірочкою. На останніх сценах, крім мотиваційних, більше не звучало ніяких реплік. Важливо було підтримувати дітей, аби довести справу до логічного завершення і отримати бажаний результат.

Прорахувавши кількість кадрів на одну секунду, виявилось, що потрібно 20 кадрів для 6 секунд мультфільму. Коли діти не робили кадри наздогад, а чітко розуміли їх необхідну кількість для відтворення усіх сцен - працювати було простіше, і з'являлося натхнення і справжні емоції радості по завершенню зйомки.

Останній, завершальний етап - етап монтажу. Він був найпростішим, бо все вже було розраховано і розписано посекудно. Дякуючи плануванню етап монтажу не приніс неприємних “несподіванок”. Монтаж складався з таких етапів: розділення кадрів по 20 кадрів на кожні 6 секунд часу; з'єднання всіх коротких фрагментів по 6 секунд в один відеоматеріал. Що зайняв 4 хвилини 28 секунд; накладання на готовий відеоматеріал голосу (голос складався з чотирьох окремих файлів).

Таким чином, самостійно створивши мультфільм, цільова аудиторія вийшла на новий творчий рівень. Тепер вони не просто дізнались про проблему торгівлі людьми і повторили дану інформацію, а показали на

практиці свої знання і навички. Вони сміливо створили продукт дякуючи комплексності профілактичної роботи. Всі профілактичні заходи - від інформування до створення сюжету, в якому потрібно було висвітлити всі етапи експлуатації - були проведені якісно. І тому, у дітей з'являлося багато ідей щодо сюжету і розгортання подій мультфільму. Ми вважаємо, що процес створення мультфільму є кропітким, об'ємним по часу, але при цьому - дієвим методом профілактики будь-якого негативного явища. Найбільша перевага даного методу - перехід на творчий рівень цільової аудиторії, по відношенню до якої здійснюється профілактична робота.

2.3 Аналіз результатів проведеної соціальної профілактики з проблем торгівлі людьми

Профілактика будь-якого негативного явища, чи булінгу, чи домашнього насилля, чи шкідливих звичок - завжди має бути системною. Один "сухий" захід з інформування навряд чи принесе бажаний результат. Тому, нами здійснені заходи з інформування передбачали взаємодію цільової аудиторії з нами, що реалізовувалось спочатку у формі аналізу коміксів (кейсів, в яких описаний весь алгоритм потрапляння в різного виду торгівлю людьми - трудову експлуатацію, використання у жебрацтві та консумації і т.д), а вже потім у формі настільних ігор, де кожен учасник мав висловити свою думку з того чи іншого питання.

Цільова аудиторія засвоїла багато корисної інформації, про що свідчить мультфільм, який вони створили самостійно, спільними зусиллями. Хочемо звернути увагу не на процес створення мультфільму, а на результат посіяного слова, який відображається в мультфільмі. Обиравши головного героя мультфільму, дітям важливо було висвітлити те, що в ситуацію торгівлі людьми може потрапити кожен, якщо не буде дотримувались елементарних правил безпеки, і популярні люди, і багаті, і освічені. Стереотипи, типу "ця проблема ніколи мене не торкнеться" були розвіяні. Так як наша цільова

аудиторія проводить дуже багато часу в соціальних мережах, ними була порушена проблема кібербезпеки та кібергігієни. В сюжеті мультфільму було етап вербування було висвітлено у віртуальній формі - в ході листування головної героїні з вербувальником через соціальну мережу Інстаграм, дівчину було втягнуто в злочин на який вона добровільно погодилась. Також були показані моменти правової неосвіченості в листуванні і подальшому розгортанні подій - дівчині пообіцяли зробити закордонний паспорт за 3 дні не через державну установу, а через знайомого віртуального друга. Своєю увагою ми акцентували також на умови трудового договору і на їх невідповідності в реальному житті. Найголовніше, що ми хотіли висвітлити - вчинення прямого злочину над нашою героїнею - втягнення її у консумацію. Консумація передбачала постійне ведення бесід з клієнтами нічного клубу, які знаходяться в стані алкогольного сп'яніння для замовлення ними більшого об'єму алкогольних напоїв у закладі. Дана праця не мала добровільного характеру; не передбачала трудової угоди та офіційної заробітної платні; не відповідає умовам, сумісним з поняттям гідної та безпечної праці; не передбачала повної свободи від експлуататора (адже він забезпечив її документами та житлом, оплатив переліт); і передбачала виникнення психологічних травм через психологічне насилля у вигляді примусу до виконання небажаної праці.

Таким чином, нами в роботі були висвітлені всі етапи торгівлі людьми та один із видів торгівлі людьми - консумація. В мультфільмі чітко прослідковувались ризиковані дії героїні та ризиковані пропозиції, на які вона погоджувалась через низький рівень своєї правової освіченості. На кожному етапі - від віртуального вербування до експлуатації. Кожен необдуманий крок і поспішно прийняте рішення, коштувало героїні життя і безпеки - згода на вироблення нелегальним способом документів, переліт за рахунок незнайомих людей, згода з невизначеними умовами трудового контракту, який дівчина побачила по приїзду в країну роботодавця, згода з сумнівною працею, поганими умовами життя і незаконним графіком роботи - все це є протиправні дії самої постраждалої від торгівлі людьми. Діти висвітлили її протиправні дії

не в світлі навмисного правопорушення з боку постраждалої, а в світлі її низького рівня поінформованості з проблеми потрапляння в ситуацію залучення до злочину - торгівлі людьми.

Посилання на продукт мультфільму представлене в Додатку Г.

Висновки до 2 Розділу

В ході реалізації практичної частини кваліфікаційної роботи ми прийшли до таких висновків: інформування, як один із етапів здійснення профілактики, є ефективним, якщо його проводити за допомогою інтерактивних форм організації діяльності - методом програвання настільних ігор, аналізу коміксів, програвання в форум-театрі і т.д. Цільова аудиторія в такому разі виступає не

просто в ролі слухача, а і в ролі комунікатора, тому, що будь хто з числа цільової аудиторії у ході реалізації методу, може задавати питання, відповідати на питання колег, давати рекомендації і повністю бути залученим в процес обговорення, що не можна досягти при лекції чи перегляді відеолекторію.

Після проведення заходів з інформування діти, як результат, можуть назвати: види, форми, всі ключові етапи торгівлі людьми з чіткою їх послідовністю, також розуміють причини виникнення даного явища і потрапляння в ситуацію торгівлі людьми та його негативні наслідки; можуть назвати приклади небезпечного середовища, ризикованих пропозицій та сумнівної праці, навіть із власного досвіду, які можуть призвести до потрапляння в ситуацію торгівлі людьми; знають способи захисту від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми.

Заплановане створення мультиплікації далось нелегко, але результат того вартував - одинадцять дітей повністю відтворили засвоєну інформацію. Крім того, що вони самостійно, вмотивовано здолали важкий шлях технічного аспекту створення мультфільму, вони змогли висвітлити всі етапи торгівлі людьми, можливі ризиковані пропозиції та пропозиції сумнівної праці.

Отже, метод створення мультиплікації спільно з цільовою аудиторією є ефективним та дієвим методом первинної соціальної профілактики торгівлі людьми у дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, вихованців інтернатного закладу.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

На підставі проведеної нами профілактичної роботи, можна зробити наступні висновки: діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування є вразливою групою до потрапляння в ситуацію торгівлі людьми, що підтверджується дослідженням, яке проводилось з даною цільовою аудиторією по всій Україні. Аналіз особливостей та потреб даної цільової аудиторії вказує на те, що низький рівень соціалізації, відсутність навичок

самостійного життя, спілкування та ефективного розв'язання конфліктів, низький рівень правової освіченості та мотивації до навчання та працевлаштування - може в майбутньому стати так званим тригером, фактором потрапляння ними в ситуацію торгівлі людьми. Аби на основі усіх цих висновків, якісно вести профілактичну роботу, були розглянуті етичні дилеми, які виникають на рівні “соціальний працівник - соціальний працівник” та “соціальний працівник - клієнт”. Протиріччя були вирішені дякуючи правильній пріоритетності цінностей у самого соціального працівника і його клієнта.

Задля попередження потрапляння дітей в ситуацію торгівлі людьми, вони були поінформовані різними методами про проблему торгівлі людьми, її види, форми, етапи, причини та негативні наслідки даного явища; ознайомлені з прикладами ризикованих пропозицій та небезпечного середовища, з способами захисту. На основі почутої від нас інформації, вони створили власний продукт творчості - мультфільм, який відображає всі основні етапи торгівлі людьми і попереджає глядача про виникнення такої ситуації в разі низького рівня поінформованості про дане явище. Цільова аудиторія на високому рівні засвоїла інформацію, і вийшла на вищий рівень, створивши власний мультфільм.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Надаємо рекомендацію:

- соціальному педагогу закладу КЗСОР Сумський дитячий будинок ім. С.П.Супруна - використовувати метод створення мультфільму у своїй професійній діяльності, а саме, в профілактичній роботі негативних явищ (не тільки торгівлі людьми, а і булінгу, низькій мотивації до навчання, насилля та інших негативних явищ) і додати його в Розділ “Методи та технології” Річного

плану заходів з профілактики;

- завідувачам з виховної роботи загальноосвітніх шкіл м. Суми - Включати метод створення мультфільму в Навчальну програму гуртка з виховної роботи з учнями з питань протидії торгівлі людьми “Особиста гігієна. Безпека життя. Громадянська позиція”, а також додати цей курс в тих закладах освіти, де він ще не впроваджений;

- членам ГО “Калинове гроно”, яка бере активну участь у протидії торгівлі людьми - використовувати в профілактичних заходах створений нами продукт, мультиплікацію “Навколосвітня подорож Меланії” як наочного прикладу потрапляння в ситуацію торгівлі людьми (консумацію).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенция о борьбе с торговлей людьми от 21.03.1949 г. (Вступила в силу 25.07.1951 г.) // Международная защита прав и свобод человека: Сборник документов /Сост. Г.М. Мелков. –М.: Юрид. лит., 1990. – 315 С.
2. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 року, (стаття 1, 6) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

3. Кримінальний кодекс України. Прийнятий 7-ю сесією Верховної Ради України 5.04.2001 р. – К.: Атика, 2002. – 352 С.
4. Закон України “Про протидію торгівлі людьми” (Розділи I, II, III) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text>
5. Закон України “ Про соціальні послуги ” (Ст.1). (I. Загальні положення). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>
6. Державний стандарт соціальної послуги профілактики від 10.09.2015 № 912 (I. Загальні положення; Додаток 1 (пункт 1 розділу VIII). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-15>
7. Соціальна профілактика торгівлі людьми: Навчально-методичний посібник / За ред. К.Б. Левченко, І.М. Трубавіної. – К.: ТОВ “Агентство “Україна”, 2007. – 352 С.
8. Інфографіка Результатів дослідження Обізнаності про ризики торгівлі людьми серед уразливих дітей та молоді в Україні від червня 2019 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://iom.org.ua/sites/default/files/infographics_of_survey_key_findings_on_ht_awareness_among_vulnerable_children_and_youth_ukr_0.pdf
9. Черепаня М.Т. Заклади інтернатного типу: історіографія поняття / М.Т. Черепаня // Науковий Вісник Ужгородського університету. Серія “Педагогіка. Соціальна робота”. – 2017. – Випуск 2 (41). – 265 С.
10. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: Навч.-метод. комплекс / Автор.-упоряд.: О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, З. П. Кияниця, В. О. Кузьмінський та інші. / За заг. ред.: І. Д. Звереві, Ж. В. Петрочко – К.: Фенікс, 2007. - 528 С.
11. Аналіз ситуації з дотримання прав дітей в Україні: результати дослідження // Вакулєнко О.В., Комарова Н.М., Пєша І.В., 2012. - 201 С.
12. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи, 15.02.2019 НДР “Розширення спектру послуг у галізі соціальної роботи як складова

трансформації соціальної політики в Україні”.
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://www.researchgate.net/publication/331036524_NOVI_GLOBALNI_ETI_CNI_PRINCIPI_SOCIALNOI_ROBOTI_NEW_GLOBAL_ETHICAL_PRINCIPLES_OF_SOCIAL_WORK

13. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. – К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. – 256 С.
14. Лаврецький Р.В. Етичні дилеми соціальних працівників у сучасній Польщі / Р.В. Лаврецький // Матеріали Веукраїнської науково-практичної конференції «Соціальна робота в Україні: становлення, перспективи, розвиток». – Львів, 2013. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.ubgd.lviv.ua/content/materialikonferenciyi>
15. Сучасна соціальна робота. Семигіна Т. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 С.
16. Северенчук Н. Вплив анімаційних фільмів на розвиток психічних процесів дитини / Н. Северенчук // Психолог. – 2007. – № 16. – 211 С.

ДОДАТКИ

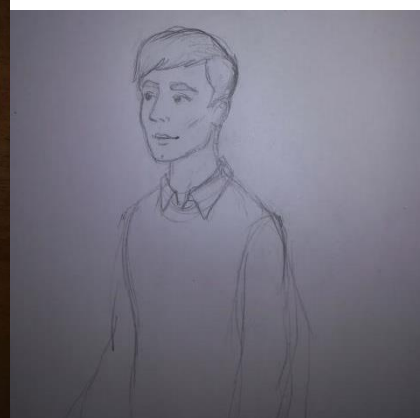
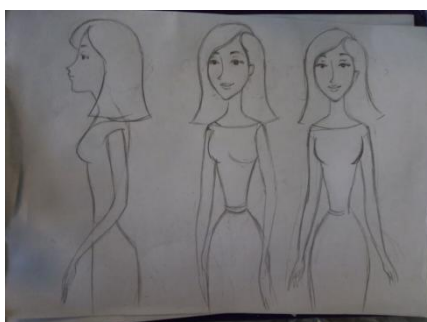
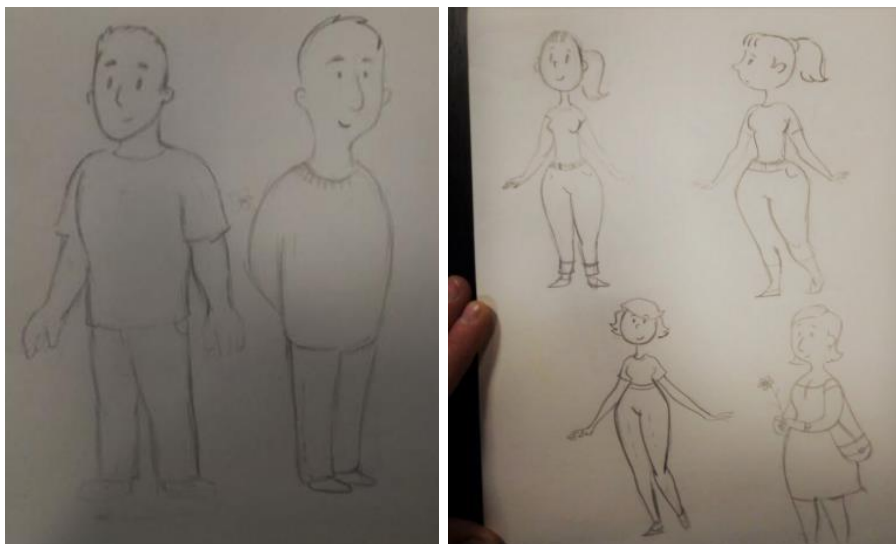

Додаток А
“Заходи з інформування”

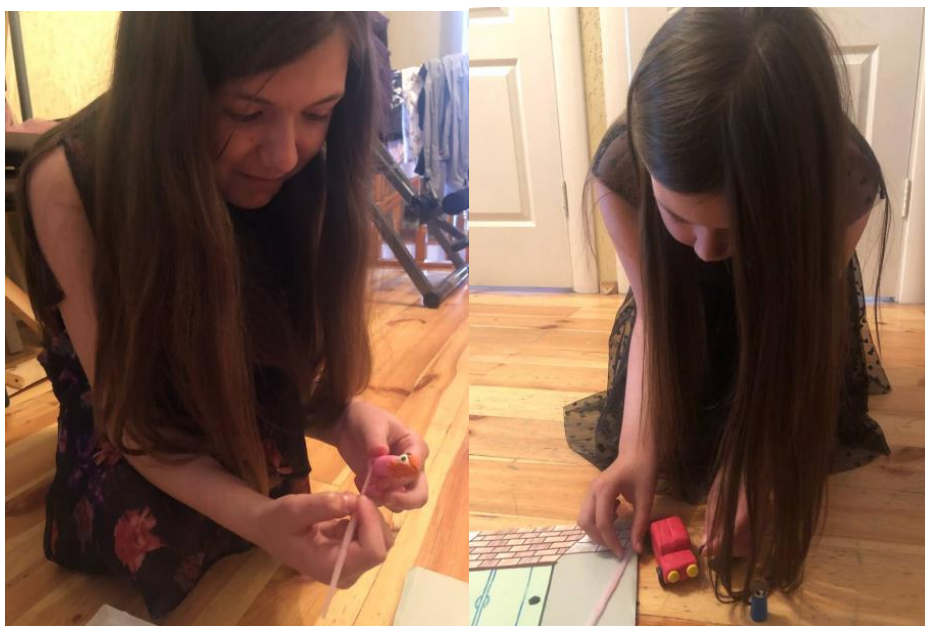
Додаток Б

“Консультація з керівником анімаційного гуртка “Дві черешні” при Палаці дітей та юнацтва ”

Додаток В

“Ескізи головних героїв мультфільму”

Додаток Г

“Процес створення мультфільму”

https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1zYbji_CGP_oPtYyq4kLmmjE6zcat6H3khttps://drive.google.com/drive/u/0/folders/1zYbji_CGP_oPtYyq4kLmmjE6zcat6H3k

Додаток Д

“Посилання на мультиплікацію “Навколосвітня подорож Меланії””